

BØRNEMINDMAPPING

- med systemisk og narrativ reference

RESUME

Børnemindmapping er en samtalemodel, hvor barnets fokus er i fokus. Samtalen handler om barnets hverdag i familien, i skolen eller børnehaven og med kammerater. Under samtalen tegner rådgiveren og barnet et kort, som viser barnets livslandskab, med plads til barnets egne fortællinger om det som sker.

Bodil Burian

Introduktion til systemisk og narrativ mindmapping.
Aarhus 2019

Indholdsfortegnelse

Børnemindmapping	2
Indledende bemærkninger	2
Arbejds måde og systematik	2
1. En tryk ramme til en samtale med mening for både barn og rådgiver	2
2. Samtalen iscenesættes med placering, systematik og farvesymboler	3
3. Temaet bliver opdelt i tre. Det levede liv, fremtidshåb og de aktuelle problemer	4
4. Processen er samskabende og hensigten er at få mest mulig fortælling om barndomsliv	4
5. De, som lytter, bevidner den styrke, kortet viser, at barnet har	4
6. Barnet får det sidste ord	4
7. Kortet er barnets journal	5
Opstilling til mindmappingsamtalen med tydelige positioner	5
Børnemindmappingsens proces med plads til fakta og fortællinger	6
Det levede liv og arenaer hvor barnet færdes	6
Barnets håb og drømme	7
Udfordringer og problemer	8
Bevidning af børnemindmappingen og identiteten styrkes	8
Variationer og perspektiver	9
Forståelse og teoretisk reference	10
Afsluttende bemærkning	11
Litteratur	12

Børnemindmapping

- med systemisk og narrativ reference

Indledende bemærkninger

Børnemindmapping er en metode, som kan anvendes af rådgiveren¹, når hun ønsker at styrke barnets evne til at bringe dets egne fortællinger og forståelser ind i familiens hverdag. Undervejs i samtalen bliver der tegnet et stort kort som en åben dokumentation. Det visuelle og grafiske sikrer, at forskellige perspektiver på et tema bliver fastholdt og gjort synlige for dem, som deltager. Barnet er fokuspersonen, og det er barnets fortællinger, som får pladsen på kortet. Forældrene er lyttende og rådgiveren guider barnet gennem processen og inkluderer til sidst forældrene som bevidnere.

Metoden er forankret i den systemiske tænkning, hvilket indebærer den forståelse, at der findes flere sandheder, og at alting samtidig er forbundet med alt andet i verden. Der er således ikke én sandhed om barnets identitet, og barnets handlinger kan ikke beskrives uafhængigt af kontekst og relationer. Og der vil altid være flere fortolkningsmuligheder afhængigt af øjet, der ser.

Børnemindmapping er en samskabende proces mellem et barn og en professionel voksen, og hensigten er at skabe fortællinger om barndomsliv fortalt af barnet selv. I mødet mellem barn og voksen, toner den voksne ind. Når samtalen samtidig skal dokumenteres på kortet, bliver tempoet sat ned og begge får tid til at se hinandens respons. Formålet er at give ordet tilbage til barnet og sikre at barnets fokus er i fokus. Og børnemindmapping er således en metode, som gør op med den dominerende definition, systemets beskrivelser kan lægge ned over et barn.

Arbejds måde og systematik

Børnemindmapping skaber en særlig kontakt mellem rådgiveren og barnet. Med et stort ark papir som det fælles tredje og rådgiveren som interesseret guide, bliver der skabt god mening for begge at skulle tegne et kort over barnets livslandskab. Mappingen sætter forældrene fri til at lytte og samtidig mærke den resonans fortællingerne skaber hos dem hver især. For rådgiveren handler det om at fastholde interesse og nysgerrighed på barnets fortællinger om forskellige episoder, og det handler om at have blik for detaljerne, når en episode foldes ud. Det er vigtigt, at hun tænker i steder, relationer og handlinger. På den måde bliver der dannet billeder, som udvikler lytternes forestillinger om barnets rolle og handlekraft i den konkrete episodefortælling. For at sikre at det kan ske, er der nogle forhold, som er vigtige. De er kort beskrevet her i syv punkter, og i de efterfølgende afsnit uddybes: Den konkrete opstilling, processen og bevidningen af mappingsamtalen.

1. En tryk ramme til en samtale med mening for både barn og rådgiver

Inden mappingsamtalen har rådgiveren fortalt barnet og forældrene, at hun gerne vil, at de finder tid til at snakke sammen i fred og ro. Og at det er en særlig samtale, hun ønsker, en mindmapping. Henvendt

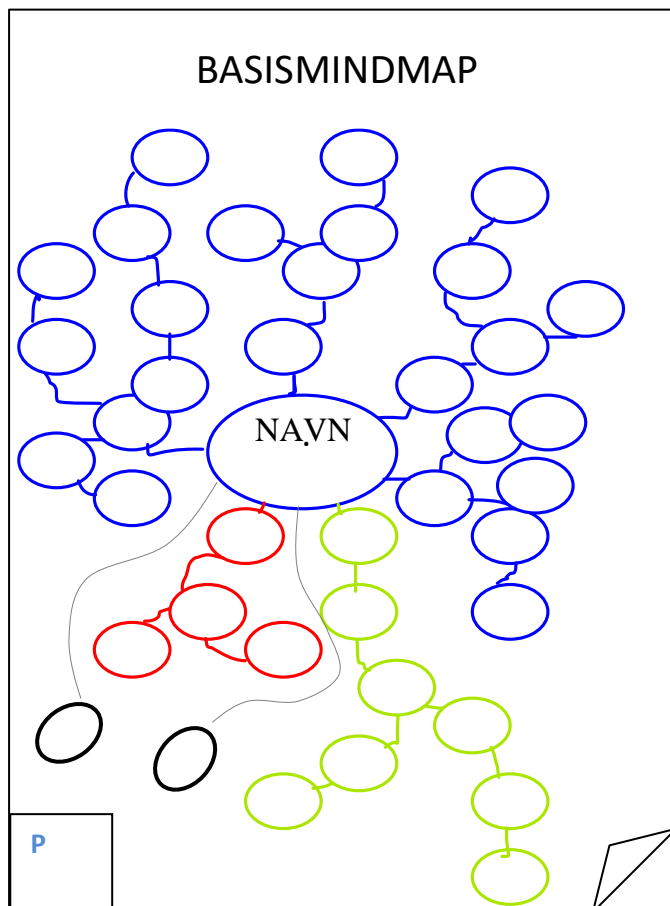
¹ Her i teksten er betegnelsen rådgiver valgt som fællesbetegnelse for pædagog, socialrådgiver, sundhedsplejerske, psykolog, lærer, læge m.fl. Betegnelsen rådgiver kan betyde en af de forskellige fagpersoner, som børn, unge og voksne møder, når de er i kontakt med systemet. I vuggestue, børnehave, skole, uddannelsesinstitution eller social – og sundhedsvæsen.

direkte til barnet siger hun: *Vi skal tegne et stort kort med plads til det, som er vigtigt i dit liv. Og vi hjælper hinanden.* De taler om, hvorfor det kan være godt for dem begge. Og de taler om, meningen i at forældrene lytter med og til sidst fortæller om det, de særligt lægger mærke til at barnet kan. Og at der også kan blive plads til de nye ideer forældrene måtte få.

2. Samtalen iscenesættes med placering, systematik og farvesymboler

Barnet og rådgiveren sidder ved et bord, hvor de begge kan vende ansigtet mod en bordflipover og veksle mellem at se på kortet og hinanden. Forældrene lytter i baggrunden.

Mappingen bliver indledt med at rådgiveren nævner forskellige områder, de kan besøge og tegne, og hun fortæller hvilken betydning de fire farver har - **blå**, **grøn**, **rød** og **sort**. Først skriver hun barnets navn i en cirkel midt på kortet. Og ud fra cirklen skriver hun efterhånden de meningsbærende ord fra de fortællinger, som kommer. Først med en **blå tusch** som symboliserer det levede liv som en udtømmelig kilde, senere spørger hun til fremtidsønsker og bruger en **grøn tusch** som symbol på håb og ideer til forandring. Til sidst taler de om det, som er svært. Nu skriver rådgiveren med en **rød tusch**, som symboliserer det, som står i vejen og presser barnet. De meningsbærende ord bliver skrevet ind i cirkler eller bobler der forbindes som perler på en snor og efterhånden danner en fortælletråd. Efter afslutning af barnets mapping bliver forældrenes bidrag under bevidningen sat på kortet med en **sort tusch** og med ord, som benævner barnets værdier og kompetencer, sort på hvidt.

Kortet viser

Den første mindmapping har temaet *barnets livslandskab*. Kortet viser den første *overflyvning* med plads til ophold, hvor der fortæles historier fra forskellige episoder. Det færdige kort viser mest fra levet liv, lidt om håb for fremtiden, og noget om det som er svært.

Når kortet bevidnes, bliver der plads til ord om det, barnet sætter pris på.

Farverne symboliserer

LEVET LIV
ØNSKER OG HÅB
PROBLEMER
IDENTITET

P - en plads til parkering af temaer, som skal vente

3. Temaet bliver opdelt i tre. Det levede liv, fremtidshåb og de aktuelle problemer

Systematikken i den første mapping kan med fordel være at udvælge de arenaer, barnet færdes i aktuelt, fx hjemmet hos familien, klassen i skolen, fritidsklubben og andre fritidsaktiviteter, og lade barnet vælge hvilken arena der først skal på kortet, og derefter tage et område ad gangen. Samtalen om barnets oplevelser i de forskellige arenaer handler om det som er, og det som har været, altså nu og før. Denne del af mappingen fylder mest, måske 2/3 af kortet. Alt i dette område er **levet liv** og bliver tegnet med blå.

Som et tegn på at fokus skifter, tager rådgiveren den grønne pen. Nu handler det om fremtiden og de ting, barnet ønsker skal ske. Barnet sættes fri, intet er for småt og intet er for stort. Ideerne må gerne være helt uafhængige af kortets første del. Her er plads til **håb og drømme**, og ideerne bliver tegnet med grønt.

Ved det tredje skift kan barnet og rådgiveren forestille sig, at de står på kortet med de mange blå felter med optegnelser af levet liv og de grønne felter med håb og drømme. Der er skabt et fælles grundlag for også at tale om det, som er **svært for tiden**. Denne del af kortet, bliver tegnet med rødt. Efter forældrenes bevidning bliver det, de ser, barnet **mestrer og værdsætter** skrevet med sort som barnets positive identitetsord.

4. Processen er samskabende og hensigten er at få mest mulig fortælling om barndomsliv

Børnemindmapping handler om det, som er vigtigt for barnet at fortælle. Måske nævner barnet det sværeste allerførst og ud fra den forståelse, at et møde med en rådgiver skal handle om problemer. Hun lytter til barnet, men flytter efterhånden fokus hen mod oplevelser, hvor barnet har fået plads til at udfolde sin kunnen. Og efterhånden bliver der skabt plads til *både og*.

Kombinationen med at tale, lytte og tegne på kortet betyder, at samtalens tempo går ned. Barnet og rådgiveren lægger mærke til hinanden. Det er en cirkulær proces, hvor rådgiveren har en *ikke vidende position*, som betyder at hun er nysgerrig, interesseret, og at hun holder sin tolkning, de gode råd og forslag til løsninger tilbage. Hun *kobler sig* på det, barnet siger, og tager ansvar for, hvor samtalen fører dem hen. Hun lytter efter *åbninger*, som kan bringe samtalen frem mod det selvværd, barnet har brug for at udvikle. Efterhånden er der forskellige felter, som rummer både personer og episoder, hvor barnets egne handlinger spiller en rolle. Når vi tegner og skriver på mindmappen, bliver det tydeligt, at processen bliver skabt i fællesskab, og kortet er samskabt.

5. De, som lytter, bevidner den styrke, kortet viser, at barnet har

Når kortet er tegnet, bliver forældrene inviteret til at se på kortet og fortælle, hvad der især gjorde indtryk af det, barnet fortalte. Og de bliver bedt om at genfortælle, så tekstnært som muligt, hvad barnet, sagde. Derefter bliver de spurgt, hvad det viser, at barnet kan, og hvad er vigtigt for barnet. Måske fortsætter bevidneren med også at fortælle, hvilken resonans de oplevede fra deres eget liv ved at lytte, og hvad det inspirerer dem til at gøre.

6. Barnet får det sidste ord

En mindmapping bliver afsluttet med at barnet genfortæller det forældrene sagde, og der kan komme tilføjelser til kortet. Det første kort bliver kaldt en *basis mindmapping*. Det skitserer mest muligt af

barnets samlede livslandskab. Og kun enkelte områder er foldet ud og fortalt som egentlige fortællinger. Ved nye mapper kommer der mere fortælling, og man kan vælge at lægge fokus på konkrete temaer, og fx skrive *venskab* i cirklen midt på kortet.

Hver gang et kort er tegnet og skrevet, står man med en åben dokumentation af en børnesamtale, som barnet er reel medforfatter af. Børnemindmapping sætter *barnets fokus i fokus*.

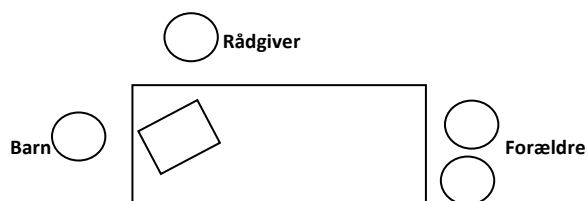
7. Kortet er barnets journal

Til sidst får barnet kortet med sin egen mindmap. Nogle børn vælger at hænge kortet op på væggen i deres værelse, andre gemmer det i et paprør eller på bagsiden af en skabslåge. Rådgiveren tager foto af kortet og lægger det ind i barnets journal, og bruger de nye forståelser som inspiration til nye mapper, nyt til samarbejdet med forældrene og ideer til læringsmål for *Jeg kan*. Børnemindmapping og bevidning indgår både direkte og indirekte i rådgiverens statusbeskrivelser.

Opstilling til mindmappingsamtalen med tydelige positioner

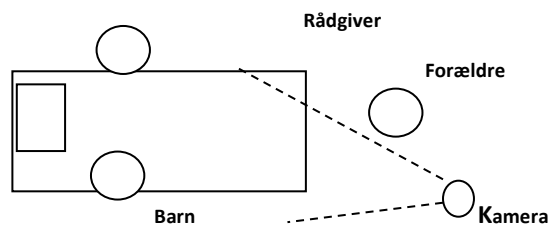
Mappingsamtalen foregår i et rum, hvor man ikke bliver forstyrret. Barnet deltager sammen med forældrene. Det er bedst at sidde ved et bord, på hjørnet, så barn og rådgiver sidder skråt over for hinanden med et stort papirark mellem sig. Begge kan vende blikket mod papiret og veksle mellem at se på papiret og hinanden, det betyder at barnet er fri til selv at vælge hvor meget øjenkontakt, det vil have med rådgiveren undervejs. Og kortet virker som et fælles tredje, de kan mødes om. Der skal være noget til barnet at drikke og småspise af. Og gerne farvekridt og ekstra papir.

Forældrene sidder i afstand, men ved det samme bord. Barnet kan få øjenkontakt med dem under mappingen, når det har brug for støtte. Forældrene er instrueret i at lytte og kun snakke med, når barnet beder om det. Deres bidrag kommer som en bevidning til sidst.

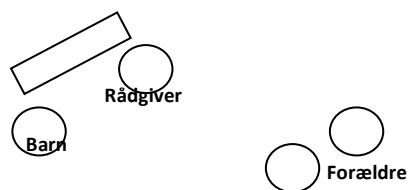

Der bliver brugt flipover papir, når kortet skal tegnes, fordi der skal være plads til mange ord, og måske symboler og tegninger. Kortet bliver tegnet undervejs i samtalen og med forskellige farver og tydelige blokbogstaver, som viser det, der bliver talt om. Måske bliver der også brugt forskellige symboler og tegn. Rådgiveren er pennefører og en slags sekretær for barnet. Der er også plads til barnets tilføjelser og rettelser.

For at gøre det lettere for forældrene at følge med i samtalen og samtidig se kortet blive tegnet, er det en fordel at bruge en bordflipover, og processen kan samtidig videofilmes. Filmen kan efterfølgende bruges af rådgiveren til hendes forberedelse af det kommende samarbejde med familien.

Hvis man vælger at bruge en gulvflipover eller tavle, er det vigtigt, at rådgiveren og barnet har sammen placering ved tavlen, så barnet ikke sidder ned, mens rådgiveren står op og på den måde agerer 'lærer'. Man kan gøre tavlen lav og stille to stole tæt ved den, så begge kan sidde ned, mens kortet bliver tegnet

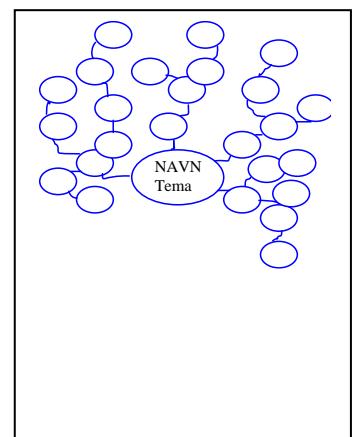

Børnemindmappingsens proces med plads til fakta og fortællinger

Det levede liv og arenaer hvor barnet færdes

Rådgiveren bruger fire tuschfarver, **blå**, **grøn**, **rød** og **sort**, når hun tegner kortet. Farverne viser kortets forskellige områder. Barnet får forklaret farvernes betydning, og at mappingen starter med den blå farve. Blåt symboliserer levet liv med fakta og historier fra barnets hverdag som en udtømmelig kilde, grønt er symbol på håb og forandring, og her kommer fantasien om fremtiden, og rødt viser stop og symboliserer, at vi skal være opmærksom på det, som er svært og står i vejen, og sort viser det, barnet kan, gerne vil og sætter pris på. Det sorte viser en del af barnets identitet som sort på hvidt.

Rådgiveren tegner en cirkel midt på papiret og skriver barnets navn og alder. Planen er at tegne et kort over de forskellige steder barnet færdes. I hjemmet hos familien, i skolen eller forskellige steder i fritiden. De aftaler hvor, de skal begynde. Måske vælger barnet skolen, og samtalen kan fx indledes med at snakke om skolens navn, hvor skolen ligger og hvilke bygninger skolen har. Efterhånden handler det om børnene i klassen, deres interesser og oplevelser. Det handler om lærerne og fagene. Det er barnets helt konkrete viden, der kommer i spil. Rådgiveren flytter fokus til andre områder i barnets liv. Og måske kommer der også noget om oplevelser, som ligger tidligere og i andre arenaer. Samtalen om barnets færden i disse arenaer handler om det som er, og det som har været, altså nu og før.

Undervejs og ud fra cirklen i midten tegner og skriver rådgiveren med den blå pen de meningsbærende ord, som kommer frem i det, barnet fortæller. Hun udvælger enkelte ord eller helt korte sætninger. Ordene

lægges ind i små cirkler eller bobler, som bliver forbundet i forløb som en perlekæde. Fortællingen bliver understøttet ved, at rådgiveren lytter og undervejs stiller nogle spørgsmål. Hun er lyttende og ikke styrende på selve indholdet i svarene. Hun spørger interesseret og lytter opmærksomt til ordene. Måske gentager hun dele af svaret for at vise, at hun hører efter, og måske stiller hun nye spørgsmål, som hjælper barnet til at folde nogle detaljer ud. Og der opstår sekvenser, som bliver til dialoger, hvor begge bidrager ligeværdigt. Denne del af samtalen varer ca. 30 minutter afhængig af barnets alder og det, barnet kan klare. Rådgiveren sikrer, at samtalen bevæger sig mere i bredden end i dybden.

Kortet skal rumme flere forskellige facetter af barnets hverdag. Der er plads til at lytte til sjove episoder, almindelige lidt banale hændelser, og besvær og bekymring; men der er ikke plads til at folde alle de forskellige temaer særligt meget ud, og den første mindmapping kan beskrives som en *overflyvning* af barnets livslandskab. Meget bliver opfanget og tegnet på kortet og mindre bliver beskrevet nærmere. Der er tale om et samarbejde mellem rådgiveren og barnet, når kortet skabes. Og det er vigtigt at følge barnet, når det viser rundt i sit livslandskab. Hvis rådgiveren oplever at samtalen går i stå, og mangler ideer til at fortsætte, lægger hun tuschpenen fra sig, ser på kortet og genfortæller dele af det, ser på barnet og venter – og fortsætter med at genfortælle. Som regel kobler barnet sig på genfortællingen og samtalen er i gang igen. Nu bliver der føjet nye ting til det, som allerede er sagt og en historie bliver tyknet dvs. beriget, eller der bliver sat nye temaer på kortet.

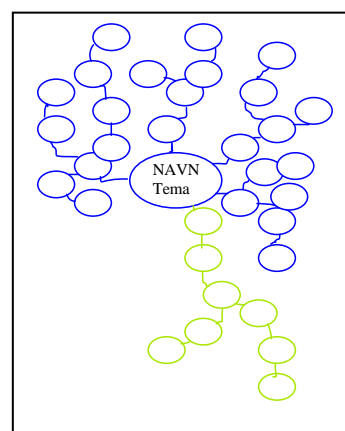
Når barnet fortæller om forskellige oplevelser eller episoder i familien, i skolen og i fritiden blandt kammerater, lægger rådgiveren mærke til hvordan, barnet færdes i sit liv, dvs. hvad det kan sammen med hvem, hvad det gerne vil kunne, og hvorfor det er vigtigt for barnet. Rådgiveren er samtidig optaget af det mentale aspekt, idet hun interesserer sig for, hvilken mening barnet ser i det som foregår, og hvilke forestillinger det gør sig. Hun vægter sine spørgsmål på interesse for at skabe fortælling med handling og mening, dvs.: hvor, hvad, med hvem, og hvad barnets hensigt mon var. Og hun holder det vurderende og reflekterende i baggrunden, fordi et spørgsmål som: *Hvordan var det for dig?* let kan opleves som et pres for barnet. Så rådgiveren spørger hellere til det, som skete, til handling: *Hvad skete, hvem var med og hvordan fandt I på det?* eller hun siger helt åbent og nysgerrigt: *Vil du fortælle lidt mere om det?*

Samtalen om det kendte kan sammenlignes med en opdagelsesrejse, hvor barnet tager rådgiveren med til steder, som er helt ukendte for rådgiveren. Der bliver både fortalt om det, som er sjovt og spændende, og det som er bøvlet og svært. Samtalen skal gerne balanceres i *et både og*.

Barnets håb og drømme

Som et tegn til, at fokus skifter, tager rådgiveren den grønne pen. Hun drejer samtalen hen på de ønsker og håb barnet har for sin fremtid, fx en sommerferie sammen med en bedste ven, eller ønsker for sit liv i øvrigt. Åbningsspørgsmålet til denne del af samtalen kan være: *Når du tænker på fremtiden, hvad kunne du ønske – hvad vil du gerne være – hvad er din største drøm?* Børn har drømme om, hvordan deres skolegang og deres familie kan blive. De har ønsker og håb, og de gør sig mange tanker om det bedste. For de fleste børn kan det imidlertid være svært at finde ord for det, de håber.

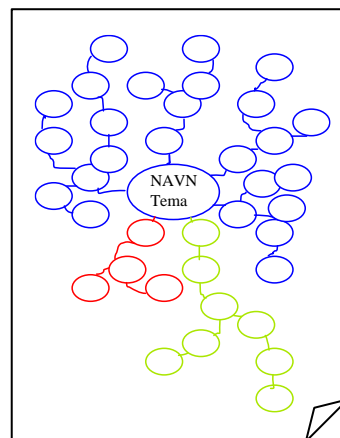
Rådgiveren er barnets guide, som leder det ind i ukendte områder, og i denne del af mappingen sættes barnets fantasi fri. Rådgiveren viser, at hun er klar til at høre næsten alt; men det bliver ofte til spredte nedslag. Rådgiveren opmuntrer – venter – lytter og følger barnets svar. *Jeg vil være videnskabsmand og opfinde en kur mod ADHD.* Det samme barn kan

sige: *En fisketur med far vil være så fedt - engang*. Ideerne bliver sat på kortet, som efterhånden viser det endnu ukendte landskab. Drømmene bliver stående, måske bliver de foldet en anelse ud, men aldrig lagt ind i en plan. Rådgiveren husker, at den første mindmapping er en *overflyvning*. Og den grønne del af samtalen varer 5-10 minutter.

Udfordringer og problemer

Nu kommer det tredje skift, som handler om det, som er svært for tiden. Sammen med barnet ser rådgiveren på kortet. Hun tager den røde pen og lader en hånd gå hen over det blå og det grønne felt. Hun viser at hun anerkender det, barnet har fortalt til kortet. Nu kan hun og barnet forestille sig, at de står på kortet med de mange felter med optegnelser af levet liv og fremtidshåb. Historierne skaber et fælles ståsted i en relation af tryghed og tillid. Og relationen kan som regel bære, at der også bliver talt om det som er svært at snakke om. Rådgiveren inviterer barnet til selv at fortælle, hvad der er svært – lige nu og for tiden – intet er for stort og intet er for småt. Rådgiveren lytter og venter. Og sammen finder de frem til de ord, der skal skrives med rødt. Problemer bliver benævnt og foldet ganske lidt ud, men nok til at barnet oplever sig hørt og forstået. Rådgiveren anerkender barnets beskrivelser, og holder løsninger og eventuelle interventioner tilbage. Hun lover at tænke over, hvordan problemet løses, og hvordan barnet kan få den bedste støtte. Denne del varer mindre end 10 minutter i første mindmappingsamtale.

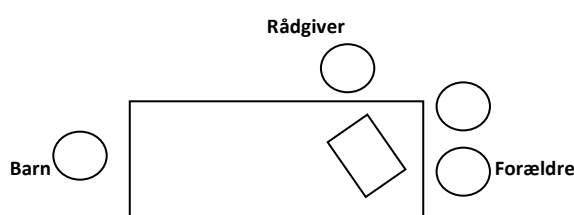

Mindmappingen afsluttes ved at rådgiveren og barnet ser lidt på kortet sammen. Derefter beder hun barnet bytte plads med forældrene. Og nu kan barnet styre kameraet eller tegne og skrive imens det lytter. Herefter starter forældrenes bevidning af det, de har oplevet under mindmappingen. Selve mindmapping processen har været samskabende med det mål at finde nogle af barnets fortællinger om dets barndomsliv. Og det er det materiale, forældrene skal bevidne. De fortæller, hvad de især blev optaget af ved barnets fortælling. De siger noget om det, de fik øje for, at barnet er god til, og det, som er vigtigt for barnet. Måske hørte de hvor, der er brug for deres støtte. Denne del kaldes bevidning.

Bevidning af børnemindmappingen og identiteten styrkes

Ved introduktionen til mappingen bliver forældrene bedt om at lytte omhyggeligt til det, barnet siger, og de historier som kommer undervejs i mappingsamtalen. Rådgiveren fortæller, at hun guider dem gennem bevidningen. Måske vil forældrene gerne have et stykke papir at notere på under mappingen.

Når kortet er tegnet, bliver forældrene, inviteret til at se på kortet. De bliver derefter bedt om, en ad gangen, at bevidne det barnet fortalte under mappingen. Det sker ved at rådgiveren interviewer forældrene ud fra fire spørgsmålskategorier.

1) De bliver bedt om at finde to-tre ”bobler” på kortet, som især gjorde indtryk, da de lyttede til det, barnet fortalte. Og om de vil genfortælle så tekstnært som muligt, hvad det var barnet sagde som gjorde indtryk. Når moren og faren kan genfortælle det barnet sagde, vil barnet opleve, at der virkelig blev lyttet.

2) Derefter bliver forældrene spurgt, hvad det, de netop har fortalt, viser om barnet: Hvem det er, hvad det kan, og hvad der er vigtigt for barnet? En samlende sætning med et identitetsord bliver skrevet på kortet med sort. Her er eksempler på ord, som er sagt af bevidnere ved forskellige mindmappings. *Han er modig. Hun tænker over tingene. Hun er en god ven. Han er hensynsfuld. Opmærksom. Opfindsom.*

3) Med det tredje spørgsmål fra rådgiveren bliver de spurgt, hvilken resonans de oplevede fra deres eget liv ved at lytte. Det kan være fra barndommen, senere eller helt aktuelt.

4) Og som det sidste kan forældrene fortælle, hvilken inspiration mindmappingen har givet dem.

Bevidningen skal ledes meget tydeligt af rådgiveren. Og den må ikke vare for længe, da det er meget vigtigt, at barnets egen stemme fra mindmappingen fylder allermest. Hensigten med bevidningen er netop at understøtte en proces, som kan styrke barnets identitet. Barnet vil føle sig set og værdsat, og forældrene får samtidig en tydelig plads som betydningsfulde voksne, der kan sætte ord på det, som de oplever har værdi for barnet. Bevidningen giver også barnet mulighed for at høre om forældrenes erfaring og viden, samtidig med, at der måske bliver talt om det skridt, de gerne vil tage for at ændre et problem.

I den første mindmappingsamtale kan det være vanskeligt at give plads til en *hel* og samlet bevidning fra forældrene. En samlet bevidning er som nævnt bygget op over fire spørgsmålskategorier; men ved den første mindmapping kan rådgiveren overveje, om de første to spørgsmålskategorier er passende og tilstrækkelige til, at både barn og forældre oplever sig hørt på en ny og bekræftende måde. Vi kalder de to spørgsmål *en halv bevidning*.

Mindmappingen bliver afsluttet med at barnet genfortæller det forældrene sagde om netop ham eller hende, og barnet kan derudover komme med tilføjelser til kortet.

Efter bevidningen og barnets sidste kommentarer tager rådgiveren et billede af mindmappen, og giver kortet til barnet og forældrene. Måske står kortet som en færdig dokumentation af barnets aktuelle og gode liv i familien. Måske viser kortet, at der er nogle næste og vigtige skridt, der skal tages for at udvikle og støtte familieforholdet og barnets udvikling. Netop de spørgsmål vil føre frem til, hvornår og hvordan der bliver en næste aftale i familien. Det er ofte en god ide at lægge den beslutning uden for det aktuelle mindmappingbesøg, som gerne må stå, som noget særligt.

Variationer og perspektiver

Rådgiveren kan overveje at tilrettelægge en mindmappingsamtale med andre end barnet og forældrene. Der er mange muligheder, alt efter hvilket tema, hun ønsker at belyse sammen med familien. Børnemindmappingen kan fint suppleres med, at de øvrige søskende får tilbudt en mindmapping med bevidning.

Forældrene kan også selv indgå i en mindmapping, hvor de indtager pladsen som fokuspersoner sammen. Her vil basismappingen have temaet *familielivet som forældre*. Mappingforløbet svarer på mange

måder til børnemindmappingen, med en indledning hvor der bliver talt om det, som er og har været. Der bliver talt om de forskellige arenaer forældrene færdes i, og beskrivelserne inkluderer alle børnene og på forskellige måder. Der bliver plads til at lytte til de forventninger og håb, de har for børnenes udvikling og fremtid. Det som er svært, og som familien ønsker støtte til. Til sidst i mappingsamtalen med forældrene drejer rådgiveren kortet over mod forældrene, og sætter sig i afstand fra bordet. Hun flytter sig ud af relationen og giver forældrene plads til at se på kortet sammen og snakke med hinanden om det, de ser. Det giver dem mulighed for at få et overblik over indholdet i samtalen og opleve ejerskab af det, som skete i løbet af samtalen. Rådgiveren lytter til forældrenes *refleksioner*, som måske blev sat i gang, ved at hun bad dem om at finde *det som var godt at snakke om, det som overraskede dem hver især, og hvad der er vigtigt at undersøge nærmere?* Efter ca. 5 minutter afslutter de. I denne mapping er rådgiveren optaget af forældrenes egen forståelse af deres aktuelle virkelighed med barnet, de øvrige børn og hinanden. Og med særlig opmærksomhed på relationerne til børnene i familiesystemet. Kortet bliver brugt i det kommende samarbejde.

I alle mapper er *kortet et fælles tredje*, som hjælper til at balancere relationen mellem fokuspersonen og rådgiveren. Det fremmer den kreative tanke hos den enkelte. Og ikke mindst, så gør kortet det muligt at vende tilbage til udtryk, som kom tidligere i samtalen. Kortet gør det også lettere at fastholde det aftalte tema, hvis der undervejs opstår indfald, som ligger lang fra det tema, som er i fokus. Afledning eller associationen anerkendes ved at skrive det i et felt nederst på kortet for evt. at tage det op senere i samme samtale eller ved næste besøg. Parkeringen på P-pladsen sker i åbenhed og sammen med fokuspersonen.

Forståelse og teoretisk reference

Der bliver skrevet meget om et udsat barn og dets vilkår, og inden der bliver tilbudt fx familiebehandling, har familierådgiveren samlet udsagn fra barnets forældre og andre, især fagfolk, som kender barnet. Hun har også talt med barnet. Og alle har talt ud fra hvert deres ståsted. Målet med familierådgiverens undersøgelse er at fokusere det, som er nødvendigt i den aktuelle situation. Barnet, bliver beskrevet i et socialt og psykologisk sprog og i en tilstand præget af krise, udsathed og svigt. I det lys får barnet en særlig og begrænset identitetshistorie, som ofte forstærkes i den efterfølgende visitation og de kommende behandlings- og netværksmøder. Og beskrivelserne kommer let til at fremstå som *sandheden* om barnet, som på den måde især bliver defineret af andre end sig selv.

Børnemindmapping er en metode, som gør op med den dominerende definition, systemets beskrivelser lægger ind over barnet. Og hensigten er at give ordet tilbage til barnet, og sikre at *barnets fokus er i fokus*. Ved en børnemindmapping mødes barnet og den professionelle for, at de sammen kan tegne forskellige udgaver af barnets *livslandskab*. Barnet fortæller om dets forskellige oplevelser i familien, i skolen og i fritiden blandt kammerater. Undervejs opdager den professionelle, hvordan barnet færdes i sit liv, dvs. hvad det kan sammen med hvem, hvad det gerne vil kunne, og hvorfor det er vigtigt for barnet. Og den professionelle er optaget af det mentale aspekt ved at interessere sig for, hvilken mening barnet ser i det som foregår, og hvilke forestillinger det gør sig.

Metoden er forankret i systemisk og narrativ forståelse, hvilket betyder, at det, den enkelte oplever, altid er forbundet med andet og andre. Oplevelsen er forbundet med de relationer og kontekster den er skabt i, og i genfortællingen får de aktuelle relationer og konteksten også betydning. Der er altid mere at fortælle

om det skete og flere variationer af det samme. Det systemiske og narrative bruger begrebet multipleks om vores handlinger for at understrege, at der er flere forståelse og betydninger af en handling.

I mindmapping bliver der lagt vægt på begrebet *mind*, og metoden kobles direkte til den engelske zoolog og antropolog Gregory Bateson. Han beskrev *mind* som *den mentale side ved det, som sker med os og omkring os i vores samspil med omverdenen*. Komplexiteten i dette kan illustreres med en lille sekvens med et barn og en far: faren ser på barnet og siger - *hvor har du været?* - hans stemme er rolig - barnet lytter, overvejer og svarer - *ingen steder!* -faren griner, og siger - *ingen steder, hvor er det?* - barnet opfatter hans ord som spøgefuldt, og svarer - *OK, jeg har været i Døgneren* – og barnet fortsætter hurtigt - *jeg ved godt, at det er forbudt efter klokken ni*. Denne lille hverdagssekvens er *et mentalt samspilsforløb mellem far og barn*. *Og det er et samspil med indbyggede tænkeprocesser hos både barn og far*. Dette kaldte Bateson *mind*. Når sekvensen bliver foldet yderligere ud, rummer den narrativer, dvs. fortællinger, som danner mentale forbindelsesstrukturer mellem barnet, faren og deres omverden.

Samtaler og dermed også en mindmappingsamtale rummer mange narrativer, hvor forskellige *mind* er indfoldet. Disse *mind* bliver kortlagt i en børnemindmapping. Eller mere enkelt sagt, rådgiveren lytter til historierne, og hun opfanger de *meningsbærende* ord, som kan fastholde det, som bliver fortalt. Hun skriver de meningsbærende ord på kortet, som dermed bliver en *mind*-map. Mindmappen fremstår efterhånden med ord, som viser barnets forståelse af de dominerende og de foretrukne fortællinger om dets virkelighed. Hensigten med mappingen er derefter at finde nye veje at gå, som kan styrke barnets aktuelle og fremadrettede udvikling, både som individ og i fællesskaber med andre.

Afsluttende bemærkning

Det centrale ved den narrative og systemiske børnemindmapping er, at *Barnet har fået pladsen*. *Mindmappingen er fortalt med barnets fokus i fokus*. *Alle, som var tilstede har hørt barnets stemme*. *Og forældrene har lyttet, og derefter bevidnet den styrke, kortet viser, at barnet har*. Samtidig kan det måske inspirere forældrene til selv at begynde at kommunikere med barnet på denne måde. Hvor de indtager en nysgerrig og spørgende og ikke dømmende position.

Litteratur

- Andersen, Tom. (*Reflekterende Processer – Samtaler og samtaler om samtalerne*. Dansk Psykologisk Forlag. København 2005.
- Bateson, Gregory. *Mentale systemers økologi – Steps*. Akademisk Forlag. København 2005.
- Bowlby, John. *At knytte og bryde nære bånd: tilknytning og tab, selvtillid og sorg*. Det lille Forlag, København 2006.
- Bruner, Jerome. *Mening i Handling*, Forlaget Klim, Aarhus 1999.
- Burian, Bodil og Kirsten Børsting. *Syv fortællinger om narrativ praksis*. Sparre og Dall Jørgensen (red), Dansk Psykologisk Forlag, København 2009.
- Burian, Bodil. *Metodiske tilgange i socialt arbejde*. Kirsten Henriksen (red.), Hans Reitzels Forlag. København 2015.
- Furman, Ben. *Børn Kan. Jeg kan-metoden til kreative løsninger af børns problemer*. Hans Reitzels Forlag. København 2010.
- Holmgren. Allan. *Fra terapi til pædagogik*. Hans Reitzels Forlag. København 2010.
- Morgan, Alice. *Narrative Samtaler: En introduktion*. Hans Reitzels Forlag. København 2005
- Russel, Shona og Maggi Carey. *Narrativ Terapi – Spørgsmål og svar*. Hans Reitzels Forlag. København 2007.
- Tomm, Karl. *Er hensigten at stille lineære, cirkulære, strategiske eller refleksive spørgsmål?* Tidsskriftet Forum 4, 1992, STOK (systemisk forening).
- White, Michael og Alice Morgan. *Narrativ terapi med børn og deres familier*. Akademisk Forlag. København 2007.
- White, Michael. *Kort over Narrative Landskaber*, Hans Reitzels Forlag, København 2008.
- Ølgaard, Bent. *Kommunikation og økomentale systemer ifølge Gregory Bateson*. Akademisk Forlag. 2004
- Øvreeide, Haldor. *At tale med børn – Samtalen som redskab i børnesager*. Hans Reitzels Forlag, København 1998.

Bodil Burian

BURIAN
Elverdalsvej 68
8270 Højbjerg
Mob. 51 22 81 47
E-mail bb@burian.dk